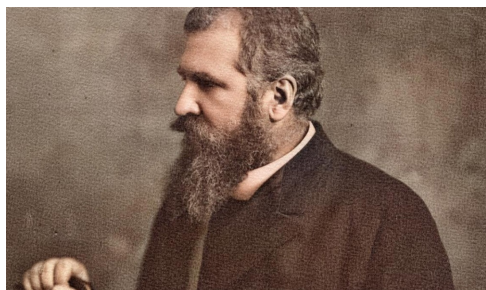

Назар Городиський

«Не потоком шумних і галасливих фраз,
а тихою й невтомною працею любіть Україну!»

Біографічні штрихи

До життя Великий Митрополит був покликаний 29 липня 1865 року у с. Прилбичах. Походив зі стародавнього русинського (українського) роду, який отримав австрійський графський титул. У ХІХ столітті зазнав спольщення, а члени родини стали римо-католиками. Прізвищем «Шептицький» цей шляхетний рід завдячує родовому маєтку — селу Шептиці, що недалеко від м. Рудки на Самбірщині. При хрещенні за латинським обрядом у костелі Святої Трійці родового містечка Брухналя син Івана та Софії (з роду - Фредро) отримав ім'я Роман-Олександр-Марія. Початкову та середню освіту здобував удома та в гімназії святої Анни у місті Кракові. Опісля деякий час перебував на військовій службі, але через хворобу залишив її та розпочав навчання на юридичному факультеті Краківського та Вроцлавського університетів. У 1888 здобув науковий ступінь доктора права. У 1888 здійснив подорож в Східну Україну та Росію, та вже в наступному році вступив до монастиря отців-василіян у Добромилі. У чернецтві прийняв ім'я Андрей. Згодом студював філософію та теологію у Кракові. Після закінчення навчання отримав наукові ступені доктора теології та доктора філософії. У 1892 був висвячений на священника у Перемишлі, а в 1896 став ігуменом монастиря святого Онуфрія у Львові.

2 лютого 1899 був іменований на Станіславівського єпископа. 17 вересня 1899 відбулась його єпископська хіротонія, а 20 вересня 1899 — інтронізація на Станіславівську катедру. Період єпископства у Станіславові тривав недовго — 14 місяців, бо після смерті митрополита Юліана Сас-Куїловського Андрей Шептицький 17 грудня 1900 був номінований Галицьким митрополитом і був ним до своєї смерті 1 листопада 1944 р. Б.

Банкір, підприємець, акціонер, реформатор, граф, меценат

Українці у Галичині на початку XIX ст. мали непросте життя. Науковці підраховали, що 2 тисячі поміщиків отримали 52% землі, а кілька мільйонів селян – близько 40%. Свої права простий народ не міг адекватно захистити через корупцію в судах, у фінансових справах люди наштовхувалися на монополію та спекулятивний клас. Характерно рисою тогочасного українського суспільства став брак належного рівня освіти. Селяни та ремісники були доведені до штучного банкрутства через лихварство. Це все ставало сприятливим ґрунтом для поширення алкоголізму. Багато людей в пошуках кращого життя покидали рідні домівки й емігрували за кордон – у Канаду та США.

Митрополит Андрей Шептицький прекрасно усвідомлював проблеми своєї пастви і намагався їм зарадити. Він писав: «Ліпше уміє ощадним бути, хто свою працю вважає не за свою лишень власність, але також за власність дітей і будучого покоління, а почасти за власність цілої суспільности; хто знає, що з дарів Божих має здати колись строгий рахунок перед Богом». І справді, митрополит Андрей працював дуже наполегливо і в найрізноманітніших сферах. Своїм служінням та молитвою він формував пастирське, інтелектуальне, культурне, міжнародне та дипломатичне, і, зокрема, державотворче обличчя нашого народу. Важка праця Митрополита перетворила його в успішного підприємця і менеджера, реформатора й депутата, просвітянина, мецената і пророка.

Як Князь Української Церкви, митрополит Шептицький багато працював задля блага свого народу, трудився над поглибленням його релігійності, намагався підвищити і культурно-освітній рівень та добробут народу. Він дбав, аби при парафіях формувалася система християнського виховання, товариства, читальні, школи, доступні навіть найбіднішим сім'ям... Особливу увагу Андрей Шептицький приділяв професійно-технічній освіті, задіював якомога більшу частину молоді в українському виробництві, надаючи їй можливість працювати і реалізовувати себе як особистість. Він інвестував кошти в господарську освіту: впродовж 20 років, він створив 240 садівничо-городницьких центрів, тобто установ народної освіти; вчителям виплачувались стипендії, Церква утримувала близько 1600 шкіл; а в 1908 році заснував кооперативний ліцей. Для семінаристів та духовенства організувалися господарські курси з бджільництва, садівництва, огородництва, кооперації, бухгалтерії. За задумом Митрополита Андрея таким чином підготований священик зможе навчити і свою паству якомусь ремеслу. Почали створюватися соціальні молодіжні кооперативи й організації (групи спільних закупівель, молодіжні каси взаємодопомоги, читальні, просвітні гуртки). У час заборони всього українського це був безцінний вклад у розвиток української державності.

Такі зусилля ієрарха приносили відчутні результати: 90% усіх керівників українського відродження (від політичного, економічного, культурного та суспільного життя) з 1910 року – це випускники інституцій, підтримуваних Митрополитом і УГКЦ. 95% молоді, яка пішла на захист ЗУНР, – це члени молодіжних товариств при парохіях.

Митрополит Андрей був серед засновників першого українського банку - єдиного на той час в Україні. Він першим вводить поняття «народного капіталу» і працює над його нарощенням. При парохіях було засновано близько 2000 мікрокас, 15 регіональних спілок, 6 основних народних банків («Дністер», Земельний банк іпотечний, Українська щадниця, Дім ощадності в Стрию, Карпатський банк, міська кредитна спілка «Надія»)… Таким чином 91% селян, парохіяльних громад і бідних робітників стають акціонерами банків. Митрополит викупує акції інших банків: Віденський Банк, Баслербанк, Голландська кредитна промислова спілка. Митрополит Андрей Шептицький розвивав також кооперативні рухи. Так що завдяки його діяльності у кооперативах були задіяні 84% усіх парохій та громад. Таким чином УГКЦ стає активною учасницею фінансової реформи українського народу, вивільняючи простий люд з-під маніпуляцій спекулянтами.

У 1938 р. митрополит Андрей, спостерігаючи діяльність Голлівуда й усвідомлюючи важливість кінематографу, заклав у бюджет Львівської митрополії кошти на створення першої у Східній Європі кіностудії. Щире бажання сприяти зміцненню української промисловості спонукало Митрополита до ще одного важливого капіталовкладення: він інвестував 10 000 доларів у першу українську кондитерську фабрику «Фортуна нова» - попередницю сучасного «Світоча». Шоколад із наклейками відомих українців неабияк популяризував Україну в Європі та був ще одним прикладом розвитку української економіки. Піклувався митрополит Андрей і нафтовим бізнесом та був серйозним конкурентом зарубіжним інвесторам-нафтовикам, які розробляли на Галичині нафтові родовища.

На початку XIX ст. митрополит Андрей Шептицький очолив УГКЦ у часи, коли вона мала численні фінансові та майнові проблеми. А вже перед Першою світовою війною щороку прибутки Церкви значно зростали, і це дало їй можливість активніше відгукуватись на потреби українського народу. Митрополит вимагав належно платити робітникам, створювати їм добрі умови для праці, страхувати від нещасних випадків. Він перший у Галичині відстоював те, що сьогодні ми б назвали «соціальним пакетом», домагаючись від власників бізнесу, з якими він вів справи, створення належних умов та чесну оплату праці.

Митрополит Андрей Шептицький вмів не лише заробляти гроші, але й щедро витрачав їх на блага суспільства. «З усього вашого майна в хвилині смерті залишиться вам єдине – те, що ви дали убогому!», – писав він. Для Львівського товариства служниць "Будучність" він купує будинок за 300.000 золотих. Допомогає «Товариству охорони та опіки над молоддю» та купує у Підлютім будинки для пластових таборів, створює спортивні товариства та перші українські курорти не лише в Підлютому, але й в Черчі, вакаційні оселі для дітей, відпочинковий будинок для священників, сам постійно утримує 20 воєнних сиріт та 40 гімназійних учнів, фінансує багато інституцій. Надає допомогу хворим, жертвам повеней (1927 р). Щоденно роздає заздалегідь приготовані гроші жебракам, що чекають в черзі на подвір'ї перед дверима палати Митрополита.

Митрополит надзвичайно не терпів лінивства та суворо картав за це ледачих. Своім життям він засвідчив, як потрібно працювати. Закликав священнослужителів, мирян та всіх українців до щоденної праці, як фізичної, так і духовної. А сам характеризував лінивство як тягар для всієї родини, яке веде до більш серйозніших духовних проблем: «Чоловік лінивий, до праці тяжкий, буде тягарем і для родини, і для цілої громади; не лишень маєток змарнує, але через лінивство стане з часом нездатним до праці, бо за лінивством увійде в його душу всяка гниль і всяка нечистота моральна.»

Назар ГОРОДИСЬКИЙ, Вклад митрополита Андрея Шептицького в господарсько-економічне життя українців Галичини першої половини XIX ст. // СЛОВО №3 (83), вересень-листопад 2020